

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 10 mars 1922 k. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om minskning av riksdagsmännens arvoden.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 1, har herr *Jansson* i Edsbäcken hemställt:

»att riksdagen ville besluta, att § 12 riksdagsordningen måtte ändras så till vida, att däri fastställda dagtraktamente för riksdagens ledamöter måtte minskas med en tredjedel, eller, om det anses lämpligare, att förenämnda § måtte erhålla samma lydelse, som den hade före år 1921.»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Frågan om riksdagsmännens arvoden har under de senare åren vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens behandling. Utskottet anser sig böra i korthet erinra om vad som därvid förekommit för att klargöra de principer, som vid olika tillfällen ha varit vägledande vid spörsmålets handläggning.

Vid 1917 års riksdag väcktes i två motioner förslag om höjning av det då gällande riksdagsarvodet, utgörande 1 200 kronor för varje lagtida riksdag eller, då riksdagen avslutades efter mindre än 4 månader, 10 kronor om dagen. Konstitutionsutskottet tillstyrkte i anledning av dessa motioner en höjning av arvodesbeloppen och motiverade detta i bl. a. följande ord: »Levnadskostnadernas stora stegring sedan 1865 utgör givetvis i och för sig det starkaste och avgörande argumentet. Men härtill kommer det förändrade läge, vari arvodesfrågan råkat i den

*Utskottets
yttrande.*

mån, särskilt genom förändrade rösträttsbestämmelser, representanter för folkklasser, som 1865 ännu voro så gott som orepresenterade, kommit att taga plats i båda kamrarna. Arvodets storlek måste numera beräknas med hänsyn jämväl till sådana ledamöter av riksdagen, som under riksdagstiden gå miste om hela sin arbetsförtjänst eller väsentlig del därav. Arvodets uppgift blir i dessa fall att ej allenast täcka de direkta omkostnaderna för vistelsen i Stockholm utan därjämte bereda nödtorftig ersättning för förlorad arbetsförtjänst.» Utskottet föreslog med hänsyn till dessa synpunkter ett dagtraktamente av 20 kronor för utom riksdagsorten, 15 kronor för inom densamma bosatt riksdagsman, dock att det sammanlagda arvodet ej skulle överstiga 2 400, respektive 1 800 kronor. Utskottets förslag till grundlagsändring antogs såsom vilande av båda kamrarna och bekräftades sedermera vid 1918 års lagtima riksdag.

Redan 1919 väcktes ånyo ett förslag om ytterligare höjning av riksdagsarvodet. Detta avstyrktes av konstitutionsutskottet, som framhöll, att penningvärdets häftiga fall visserligen i och för sig gjorde en ytterligare arvodeshöjning påkallad, men att den dåvarande tidpunkten med dess ovissa prisetförhållanden icke voro lämplig härför. Utskottets avstyrkande hemställan bifölls av båda kamrarna.

1920 väcktes åter förslag om höjning av riksdagsarvodet. En dylik höjning tillstyrktes då av konstitutionsutskottet som framhöll, att om det ursprungliga arvodets effektiva värde skulle bibehållas, en ytterligare stegring av arvodesbeloppet vore en av prisetfallet betingad nödvändighet. I anledning härav föreslog utskottet en ändring av bestämmelserna om riksdagsarvodet, som vid 1921 års riksdag definitivt antogs. Slutligen bör omnämnas, att då vid 1921 års riksdag förslag väcktes om att bestämmelserna om riksdagsarvodet skulle införas i vanlig lag, detta förslag avstyrktes av konstitutionsutskottet, som framhöll, att en särskild stabilitet i fråga om dessa bestämmelser vore av behovet påkallad, samt avslogs av båda kamrarna.

Det torde av denna redogörelse framgå, att de synpunkter, som vid olika tillfällen varit bestämmande för konstitutionsutskottets och riksdagens ställningstagande till frågan om riksdagsmännens arvoden, tala emot det förslag om sänkning av arvodesbeloppet, som i förevarande motion framställles. Redan det förhållandet, att de nuvarande arvodesbeloppen så sent fastställdes som vid föregående års riksdag och att landet fortfarande befinner sig i en period av starkt fluktuerande penningvärde, ger vid handen, att med hänsyn till den stabilitet, man i fråga om hithörande bestämmelser bör söka upprätthålla, en ändring för närvarande icke bör vidtagas. Så mycket mindre synas några bärande

skäl för ett ändringsförslag vara för handen, som det för närvarande är omöjligt att bedöma, hur prisförhållandena vid den tidpunkt skola gestalta sig, då ett dylikt förslag skulle slutgiltigt prövas, d. v. s. 1925, såvida icke dessförinnan riksdagsupplösning äger rum. Härtill kommer, att den av motionären föreslagna arvodesminskningen är långt större än vad som motiveras av det prisfall, som ägt rum, sedan de nuvarande arvodesbeloppen fastställdes. Ett bifall till motionen skulle alltså innebära ett avsteg från den vid upprepade tillfällen hävdade principen, att riksdagsarvodets effektiva värde bör bibehållas. Utskottet vill slutligen framhålla, att enligt utskottets mening det nu gällande arvodesbeloppet icke kan anses vara oskäligt, och hänvisar härvid till vad 1917 års konstitutionsutskott enligt ovan givna redogörelse påpekat, att många av riksdagens ledamöter under riksdagstiden för sitt och sin familjs uppehälle äro helt hänvisade till sitt riksdagsmannaarvode, då de under riksdagstiden icke hava tillfälle till annan arbetsförtjänst. Under sådana förhållanden och då hänsynen till riksdagens arbetsduglighet kräver, att dess ledamöter under utövningen av sitt uppdrag erhålla en någorlunda betryggande ersättning för sitt arbete, är det enligt utskottets mening uppenbart, att något bärande skäl för en sänkning av nu gällande arvodesbelopp icke kan uppvisas.

Utskottet har till sitt utlåtande såsom bilaga fogat en redogörelse för riksdagsmännens arvoden i vissa främmande länder.

På anförda skäl får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 mars 1922.

På konstitutionsutskottets vägnar:

SAM. CLASON.

Närvarande: Herrar Clason, Hellberg,* Thulin, Ljunggren, Reuterskiöld, G. W. Hansson, von Geijer, Lyberg,* Norling,* Stendahl, Sävström, Magnusson i Tumbult, Jansson i Edsbäcken, Nilsson i Antnäs, Borg, K. A. Westman, Bäckström, Starbäck,* Karlsson i Vadstena och Fast.

Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herrar *Jansson* i Edsbäcken och *K. A. Westman*, som anfört:
 »Såsom av utskottets utlåtande framgår, har en ledande princip vid riksdagsbehandlingen varit, att riksdagsarvodet bör bibehållas vid det effektiva värde, som det vid riksdagsordningens antagande år 1866 ägde. Denna princip torde utan tvivel vara riktig. Om man utgår från densamma, visar det sig, att den år 1921 företagna arvodesförhöjningen stod i ungefärlig överensstämmelse med den prisstegring, som efter 1866 ägt rum. Sedan det nuvarande arvodet beslöts, har emellertid, som bekant, ett betydande prisfall ägt rum. Detta har till följd, att, om riksdagsarvodets effektiva värde, men ej mera, borde bibehållas, en väsentlig sänkning av arvodet borde ske. En beräkning av levnadskostnadernas minskning under det sista året ger vid handen, att 32 kronor 1920—21 motsvarar ungefär 20—25 kr. enligt nuvarande prisleförhållanden. Det är alltså uppenbart, att den av konstitutionsutskottet vid en rad tillfällen följda principen vid behandling av riksdagsarvoden i detta fall borde leda till ett förslag om sänkning av desamma.

Att en dylik sänkning äger rum, synes oss så mycket mera påkallat, som man på alla områden inom statsförvaltningen söker genomföra inskränkningar i utgifterna och det då synes olämpligt, att man icke vidtager de ändringar rörande riksdagsarvodet, *som direkt betingas av förändringar i prisleförhållandena.*

Vi hemställa alltså, att riksdagen såsom vilande antager följande förslag till § 12 riksdagsordningen.

§ 12.

Ledamot av första kammaren, som icke är bosatt å ort där riksdag hålles, åtnjuter av statsmedel ersättning för resekostnad till och från riksdagen samt i dagtraktamente under riksdagen 25 riksdaler, vilket dagtraktamente dock ej må överstiga sammanlagt 3,500 riksdaler. Ledamot, som under lagtima riksdag efter beviljad ledighet besöker hemorten, äge att av statsmedel undfå ersättning för därav föranledd resekostnad, dock högst för två resor fram och åter.

Ledamot av första kammaren, som är bosatt å ort där riksdag hålles, undfår i dagtraktamente 19 riksdaler, vilket dagtraktamente dock ej må överstiga sammanlagt 2,660 riksdaler.

Den ledamot av kammaren, som icke i rätt tid vid riksdagen sig inställer, skall för varje dag han utebliver vara förlustig det honom enligt föregående moment tillkommande dagtraktamente.

Vill ledamot av kammaren befattningen sig avsäga, äger han det göra vid valtillfället eller sedermera, mellan riksdagar, hos Konungens befallningshavande.»

2) av herr *Magnusson* i Tumhult, som i huvudsak instämt med herrar *Jansson* i Edsbäcken och *K. A. Westman*, men ansett, att arvodet endast bör utgå under 4 månader;

3) av herr *Clason* mot motiveringen;

4) av herr *Reuterskiöld*, som ansett att sista punkten i sista stycket av motiveringen »Under — — — uppvisas» bort utgå;

5) av herr *Stendahl* mot viss del av motiveringen.

Bilaga.

Riksdagsmannaarvodet i vissa främmande länder.

Förenta Staterna. Årsarvode 7,500 dollars. Dessutom 1,500 dollars för avlöande av privatsekreterare och 125 dollars i expensersättning.

Frankrike. Årsarvode 27,000 francs.

England. Årsarvode 400 pund.

Norge. Årsarvode 3,000 kronor. Dessutom tilläggsarvode år 1920 4,000 kronor. Dessutom utgick under 1920 års höstsession ett extra dagarvode av 25 kronor för ledamöter bosatta inom sammanträdesorten och 35,50 kronor för andra ledamöter.

Danmark. Årsarvode: för den, som är bosatt i Köpenhamn eller dess närhet, 4,000 kronor, för annan ledamot 5,200 kronor. Dessutom dyrtidstillägg enligt samma grunder som för statstjänstemän.

Nederländerna. Första kammaren: 10 gulden i dagarvode. Andra kammaren: 3,000 gulden i årsarvode.

Schweiz. Ständerrådet 15—30 francs i dagarvode. Nationalrådet 25 francs i dagarvode.

Italien. Årsarvode 6,000 lire.

Uppgifterna i regel hämtade ur *The Statemans Yearbook 1921.*
